

10. YA-PA OKULÖNCESİ EĞİTİMİ ve YAYGINLAŞTIRILMASI SEMİNERİ

MAYIS 1994 / ANKARA

YAYINLARI

OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVA M EDEN 0-6 YAŞ ÇOCUKLARININ EĞİTİM OLANAKLARININ ARAŞTIRILMASI

*Dilara Özer, *Filliz Beler

Eğitim kurumları, diğer toplumsal kurumlar gibi, toplumun bazı ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkmıştır. Temel amacı, topluma yararlı, mutlu ve başarılı bireyler yetiştirmektir. Bu amacı, biraz daha genişletecek olursak, "iyi insan, iyi vatandaş, iyi üretici ve bilinçli tüketici yetiştirmektir" diyebiliriz.

Son yıllarda eğitim alanında yapılan araştırmalar, bu amaca ulaşabilmek için bir başka deyişle, nitelikli insan yetiştirmek için eğitime çok küçük yaşlarda başlanması gerektiğini ortaya koymuştur.

Uzmanlar, 0-3 yaşların, bireysel bakım, ilgi ve uyarılma gereksinimi nedeniyle anne ya da anne yerini tutan bir yetişkinle beraber geçirilmesinin önemini vurgularlar. Bebek, bu dönemde uygun etkileşim ortamında yetişirse temel güven, kişisel değerlilik ve özerklik duygularını kazanarak yuva çağına hazır bulunur.

3-6 yaş çocuklarının bakımını ve ruhsal gereksinimlerini karşılamaktan sorumlu kurumlar okulöncesi eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlar, eğitim sisteminin ilk basamağı olup, iyi insan, iyi vatandaş, iyi üretici ve bilinçli tüketici yetiştirmek için temel oluşturmaktadır.

Yurdumuzda 1960'lı yıllarda başlayan okulöncesi eğitimi çalışmaları, bugün için % 6'lık okullaşma oranına ulaşmış bulunmaktadır. Dileğimiz, bu oranın hızla artması ve tüm okulöncesi çocuklarının bu olanaktan yararlanması yönündedir.

Okulöncesi eğitimin yaygınlaşmasının, çocuklara daha nitelikli bakım ve eğitim olanakları sunulmasının üzerinde neden önemle duruyoruz?

1. Okulöncesi yıllar uyumlu, başarılı ve dengeli bir kişiliğin temelini atıldığı, yeteneklerin ve ilgilerin geliştiği ve zihinsel gelişmenin büyük ölçüde tamamlandığı yıllardır.

2. Çocuğun beslenme, temizlik, dinlenme, giyinme, soyunma gibi belirli alışkanlıkları ve toplumun değer yargılarını kazandığı yıllardır.

3. Oyun oynama, hareket etme, arkadaşlık kurma gibi ruhsal gereksinimlerinin yoğun olarak belirdiği yıllardır.

* Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu.

Bu nedenle, çocukların okulöncesi eğitim konusunda eğitim görmüş bir öğretmen tarafından, onların ilgi ve gereksinimlerine göre düzenlenmiş fiziksel ortamlarda, çağdaş eğitim programları ve güçlü bir okul aile işbirliği içinde okulöncesi eğitim kurumlarında yaşam deneyimlerinde bulunmaları son derece önemlidir. Kuşkusuz, bu eğitimin en önemli ve ayrılmaz parçası ailedir. Çünkü aile katılımının olmadığı bir okulöncesi eğitimi, ne kadar nitelikli olursa olsun istenilen düzeyde başarılı olamamaktadır.

Okulöncesi eğitimi, biraz önce sözünü ettiğimiz koşullar içinde gerçekleştirilebilirse, çocuğa sonraki dönemlerdeki bilişsel ve psikolojik gelişim için uygun bir zemin hazırlayabilmektedir. Pek çok araştırmalar, anaokulu yaşantısı geçiren çocukların bu yaşantıları geçirmemiş aynı yaş çocuklarına göre sosyalleşme ve bağımsızlaşma yönünden bir hayli ileride olduklarını ve sonraki eğitim yıllarında yüksek akademik başarı ortaya koyduklarını göstermektedir.

Biz okulöncesi eğitimcileri, ülkemizde okulöncesi eğitimin gerek nitelik gerekse nicelik olarak yetersiz olduğunu bilmekteyiz.

Bu araştırmada kendi bölgemiz olan Antalya ve ilçelerindeki okulöncesi eğitimin niteliğini ve sorunlarını saptayarak, okulöncesi eğitimin iyileştirilmesine katkıda bulunmayı amaçladık.

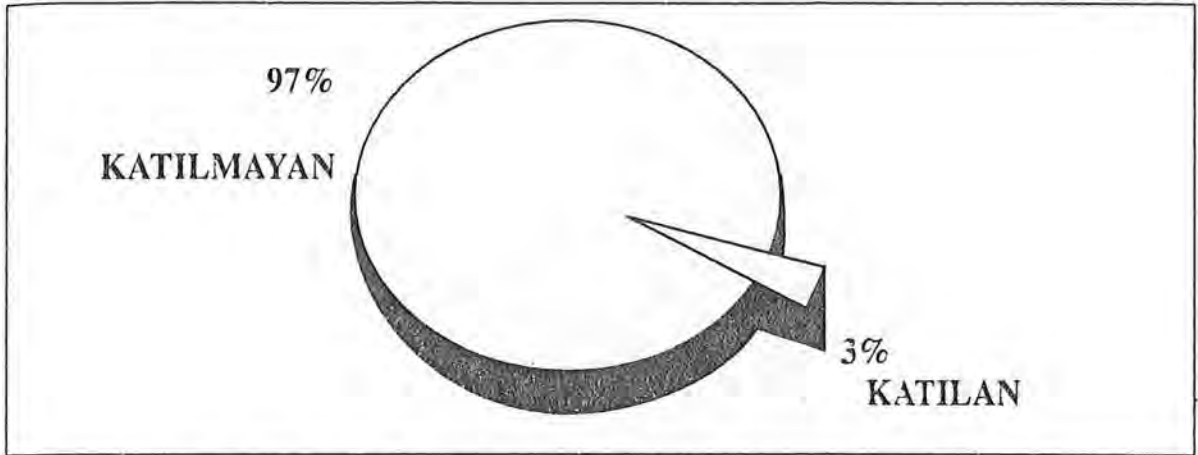
Araştırmanın, Antalya merkez ve ilçelerindeki tüm okulöncesi eğitim veren kurumlarda yapılması planlanmış olup bu kurumlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

	ÖZEL KREŞ-YUVALAR		KAMU	MİLLİ EĞT.BAK.BAĞLI	
	M.E.B. BAĞLI	SOS.H.M. BAĞLI	KAM.KU. BAĞLI	ANA SINIFI	UYG. OKULU
MEVCUT	1	24	7	95	9
ARAŞ. YAPILAN	1	22	5	80	6

Araştırmada, okulöncesi eğitim kurumlarının fiziksel ve eğitimsel koşulları hakkında bilgi almak için, araştırmacıların hazırladığı bir anket formu kullanılmıştır. Anket formu, tüm özel ve kamuya ait kreş ve yuvalarda, araştırmacılar tarafından görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. İlkokulların bünyesindeki anasınıflarına ve Kız Meslek Liselerinin Uygulama Anaokullarına ise Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından posta ile gönderilmiştir.

Antalya'da okulöncesi eğitimin kurumsallaşması 1970 yılında bir ilkokula bağlı anasınıfının açılması ile başlamıştır. Bundan yaklaşık 10 yıl sonra, 1980 yılında ilk kez özel kreş-yuva açılmıştır. Okulöncesi eğitim kurumları son 5 yıl içinde (1990-1995) büyük bir artış göstermiştir. Özel yuvaların % 71'inin, M.E.B.'na bağlı anasınıfı ve uygulama anaokullarının % 42'sinin son 5 yılda açıldığı görülmektedir.

Anıraya ilimizde şu anda tahmin edilen 0-6 yaş çocuk sayısı 180.776'dır. Bu araştırma bulgularına göre okulöncesi eğitimden yararlanan tahmini çocuk sayısı % 3'tür.

Grafik 1. OKULÖNCESİ EĞİTİME KATILIM ORANI

İlkokullarda anasınıfı açma oranı ise % 10 civarındadır (Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği yapılarak saptanmıştır). Bu oranların Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Anasınıfları ve uygulamalı anaokuluna devam eden çocukların % 62.1'i evhanımı, % 37.9'u çalışan annelerin çocuklarıdır. Bu kurumlar, yarım gün hizmet vermeleri nedeniyle tam gün çalışan annelerin gereksinimlerine cevap verememektedirler.

Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı özel yuvalara devam eden çocukların annelerinin %27'si evhanımı, %73'ü ise çalışan annelerden oluşmaktadır.

5-6 yaş grubu da dahil olmak üzere **her yaş grubunda çalışan anne oranı % 70-% 90** arasında değişmektedir.

Kamu kuruluşlarına bağlı anaokullarına devam eden çocukların annelerinin tamamı çalışmaktadır.

Tam gün çalışan anneler, özel yuvaları; yarım gün çalışan ya da evhanımı olanlar ise anasınıflarını tercih etmektedirler.

Özel anaokullarının **kurucu müdürlerinin % 33'ü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi** branşından, diğerleri ise çeşitli meslek gruplarından bireylerdir.

Sorumlu müdürlerin ise % 61.9'u Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında yükseköğretim mezunu bireylerdir.

Anasınıfı öğretmenleri % 43.53 oranında çocuk gelişimi ve eğitimi ön lisans, uygulama anaokulu öğretmenleri ise % 47.61 oranında yükseköğretim mezunudur. Özel anaokullarında görev yapan öğretmenlerin % 85.18'i ve kurumlarda görev yapan öğretmenlerin % 55'i Kız Meslek Lisesi mezunları olarak ilk sırayı almaktadırlar.

Tablo 2: OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMEN VE SORUMLU MÜDÜRLERİN EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMLARI

HİZMET İÇİ EĞİTİM	M.E.B. ANASINIFI	UYGULAMA ANAOKULU	ÖZEL KREŞ-YUVA	KAMUYA BAĞLI
ÖĞR. EĞT. DURUMU	ÖĞRT.	ÖĞRT.	S.M. ÖĞRT.	ÖĞRT.
KIZ MESLEK LİSESİ	% 4.76	–	% 4.8 % 85.18	% 55
ÖN LİSANS	% 43.53	% 33.33	% 14.3 % 3.7	% 33.33
YÜKSEK OKUL	% 30	% 47.61	% 61.9 % 6.2	% 11.11
EĞİTİM ENSTİTÜSÜ	% 6.8	% 4.76		
İLKOKUL ÖĞRT.	% 5	% 14.28	% 19.05	
BİLİNMEYEN	% 6.12			
HİZMETLİ DURUMU	% 11	% 33	% 66.67 TMZ. % 4.9 BAK. % 76.2	VAR

Anasınıfları ve uygulama anaokullarında görev yapan öğretmenlerin diğer okulöncesi eğitim kurumlarına göre daha yüksek bir oranda **hizmetiçi eğitime** katıldıklarını görmekteyiz. Anasınıflarının % 11'inde, uygulama anaokullarının % 33'ünde, özel yuvaların ve kurum yuvalarının hepsinde **hizmetli** görevlendirilmiştir. Anasınıflarındaki ve uygulama anaokullarındaki hizmetli personel yetersizliği anasınıfı öğretmenlerinin şikayetleri arasında üst sıralarda yer almaktadır ve çoğu zaman kendilerinin bu hizmeti yerine getirdiklerini ifade etmektedirler. Bu da eğitimin aksamasına neden olmakta ve beklenen nitelikte olmasını engellemektedir.

Tüm okulöncesi eğitim kurumlarında **yıllık ünite planı** kullanılmakta olup, aylık ve haftalık olarak düzenlenmekte ve gelişimsel etkinlikler uygulanarak amaçlar gerçekleştirilmektedir. Bu programı çoğunlukla özel yuvalarda sorumlu müdürler hazırlarken diğer kurumlarda öğretmenler hazırlamaktadır. Anasınıfları ve uygulama anaokulları program hazırlarken anaokulu yönetmeliğinden ve okulöncesi eğitim kılavuzundan yararlanmaktadır. Özel ve kamuya bağlı yuvalar YA-PA ve üniversite yayınlarından yararlandıklarını belirtmektedirler.

TABLO 3: OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ HİZMETİÇİ EĞİTİM, DİĞER KURUMLARLA İŞBİRLİĞİ VE ENGELLİ ÇOCUKLARA HİZMET VERME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMLARI.

HİZMET İÇİ EĞİTİM	M.E.B. ANASINIFI	UYGULAMA ANAOKULU	ÖZEL KREŞ-YUVA	KAMUYA BAĞLI
EĞİTİM ŞEFİ	-	% 6.25	-	-
ÖĞRETMEN	% 48.65	% 93.75	% 14.28	-
SORUMLU MÜDÜR	-	-	% 14.28	% 20
KURUCU MÜDÜR	-	-	-	-
OKULLARLA İŞBİRLİĞİ	-	-	28.57	-
ENGELLİ ÇOCUK	% 29.73	%16.67	% 19.05	% 20

EĞİTİM OLANAKLARI: Anaokulları, çocukların yaşantılarının (beslenme, temizlik, uyku, serbest oyun, yapılandırılmış etkinlik gibi zamanlarının) planlandığı, düzenli programlarla eğitildikleri yerlerdir. Anaokullarında bulunan kitaplar, oyuncaklar ve çok çeşitli amaçlar için hazırlanmış oyun köşeleri çocukların gelişimsel gereksinimlerini karşılayan temel araçlardır.

TABLO 4: OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ EĞİTİM OLANAKLARINDAN YARARLANMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMLARI.

EĞİTİM OLANAKLARI	M.E.B. ANASINIFI	UYGULAMA ANAOKULU	ÖZEL KREŞ-YUVA	KAMUYA BAĞLI
ÖYKÜ	% 99.95	% 100	% 100	% 80
TEST	% 78	% 66.67	% 90.47	% 60
TV. VIDEO	% 47.3	% 100	% 47.61	% 60
TEYP.	% 67.57	% 100	% 85.71	% 60
BİLGİSAYAR	–	–	–	–
TİYATRO (D)	–	% 16.66	% 95.23	% 40
TİYATRO (O)	–	–	% 23.8	% 17.8
BALE-MOD.D.	–	–	% 4.76	–
MÜZİK	% 4.05	–	% 36.09	–
SİNEMA	% 2.7	–	% 38.09	–
HALK OYN.	% 14.86	–	% 47.61	–
SPOR	% 5.41	% 16.66	% 42.28	% 20
ENSTRUMAN	% 6.76	–	% 38	–
İNGİLİZCE	% 6.76	–	% 57.14	–
GEZİ	–	% 66.7	% 90.47	% 20
SERAMİK	–	–	% 9.5	–
DİKSİYON	–	–	% 19.05	–
GÖSTERİ	% 71.62	% 50	% 100	% 40

Uygulama anaokullarının % 83.33'ü **oyun köşelerini** uygun bir şekilde düzenlediğini ve oyun köşelerinin yeterli olduğunu ifade etmektedir. Anasınıfı ve özel kreş-yuvalarda bu oran oldukça düşüktür. Ve kendileri de oyun köşelerini yetersiz bulmaktadır (% 25). En çok tercih edilen köşeler evcilik, kitap, kukla ve blok köşeleridir.

Okulöncesi eğitimde genel olarak **öykü ve test kitaplarından** yararlanma oranının yüksek olması ve öğretmenlerin bir konuya duyarlılığı oldukça sevindiricidir. Bunda kuşkusuz okulöncesi eğitime yönelik yayınlardaki gerek nitelik, gerekse nicelik yönündeki artışların da etkisi büyüktür. Bu da gelecekte, kitap okuma alışkanlığı olan bireylerin oranının yüksek olacağı müjdesini vermektedir.

Görsel ve işitsel eğitim araçlarından anaokullarının büyük bir çoğunluğunun yararlandığını görmekteyiz. Yararlanmayan anaokulu yöneticileri ise neden olarak şunu söylemektedir: "Ev ortamında yeterince TV-video seyredilmekte ve TV çocukları pasif kılmaktadır. Biz çocuğun pasif değil, aktif ve sosyal olmasını istiyoruz".

TV ve video kullanan anaokulu yöneticileri ve öğretmenlerinin de çoğunluğunun bu konuda son derece hassas davrandıklarını, bu araçları amaca uygun kullandıkları izlenimini edindik.

Bilgisayarların henüz Antalya'da okulöncesi eğitimde ne eğitime ne de işe yönelik girdiğini görmekteyiz. Neden olarak, ekonomik zorlukların yanısıra çocuklara yönelik bilgisayar programlarına da ulaşamadıkları belirtilmektedir.

Özel yuvalar çocukları **tiyatro salonuna** götürmede % 95.23 ile ilk sırayı almaktadır. Bazı okulöncesi eğitimcileri çocuk tiyatro oyunlarının son birkaç yıldır sayıca artış gösterdiğini, bu nedenle eskisi gibi her oyuna çocukları götürmek yerine, seçici davranmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bazıları ise her gelen oyuna götürdüklerini söylemektedirler.

Okul içindeki tiyatro etkinliklerinde yine % 23.8 ile özel yuvalar ilk sırayı almaktadır. Belediye Çocuk Tiyatroları'ndaki oyuncularından yararlanarak okul içinde, eğitim programları ile bu etkinlikleri bütünleyerek uygulamaktadırlar.

Özel yuvaların % 38.09'u özellikle bu sene gösterime giren (Aslan Kral, Richie Rich) gibi **çocuk filmlerini** izlediklerini söylemişlerdir. Bu oran anasınıflarında % 2.70'tir.

Özel yuvalar başta olmak üzere, anasınıfı ve uygulamalı anaokullarında **geziler** yaygın olarak yapılmaktadır. Kamu kuruluşlarına bağlı kreş-yuvalarda ise bu oranın ekonomik olanaklara bağlı olarak çok düşük olduğu belirtilmektedir.

Anasınıfı öğretmenleri ve sorumlu müdürler, **gezileri** şu amaçları gerçekleştirmek için düzenlediklerini ifade etmişlerdir.

1. Yaparak-yaşarak öğrenmeyi sağlamak.
2. Çevreyi tanımak.
3. Yıllık ünite planını desteklemek.
4. Toplum içinde yaşam kurallarını öğretmek.

Okulöncesi eğitim kurumlarında bale, halk oyunları, müzik, enstrüman, sportif aktiviteler, İngilizce gibi alanlarda genellikle okulöncesi eğitim formasyonu olmayan, ancak konusunda uzman kişiler tarafından eğitim verilmektedir. Bu nedenle araştırmamızda sınıfıçi eğitim etkinliklerinden çok, dışardan gelen branş öğretmenlerinin çalışmalarını saptamayı hedefledik.

Bale ve modern dans, özel yuvaların % 4.76'sında tercih edilen, diğer okulöncesi eğitim kurumlarında ise ilgi görmeyen bir branştır.

Sportif etkinlikler ise (cimnastik, ritmik cimnastik, yüzme) yine en çok özel okulların (% 42.8) ilgi gösterdikleri bir alandır. Bunun nedeni yaz döneminde, kreş-yuvaların yaz okulu olarak hizmet vermeleridir.

Özel anaokullarının % 38.09'unda özel bir **müzik** öğretmeni tarafından -ki bunlar daha çok orta öğretimde müzik öğretmenidir- ses, ritm ve şarkı eğitimi verilmektedir.

Yine özel anaokullarının % 38'i **enstrüman eğitimi** (flüt ve org) yapmaktadır. İtayan (orf) yöntemi ile enstrüman öğretimi yaptıklarını belirtmektedirler.

Özel yuvaların % 47.61'i dışardan gelen **halk oyunları** öğretmeni ile çalışmaktadır. Anasınıflarının % 14.86'sında, halk oyunları çalışmaları sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir.

Özel yuvaların % 9.5'i seramik öğretmeni ile çalışmaktadırlar.

Özel yuvalarda en çok rağbet gören branş eğitiminin "**İngilizce**" olduğu görülmektedir (% 57.14). Kurucu müdür, sorumlu müdür veya dışardan gelen yabancı uyruklu kişilerin haftada iki kez bu eğitimi üstlendiklerini görmekteyiz.

Sorumlu müdürlerin büyük bir çoğunluğu çocuklara yabancı dili öğrenmeyi sevdirmek, velilerin bu konudaki taleplerini karşılamak amacıyla yabancı dil öğretimine yer verdiklerini belirtirken, çocukların büyük bir çoğunluğunun temel eğitim okullarına gidecek olması ve bu temel eğitim okullarında yabancı dil eğitiminin yapılmaması oldukça düşündürücüdür.

Bu araştırma sırasında birkaç özel yuvada çocuklara güzel konuşmalarını sağlamak için **diksiyon** derslerinin verildiği ve bu derslerde ağır tekerlemelere yer verildiği gözlenmiştir.

Özel yuvaların **yıl sonu gösterilerini** geleneksel hale getirdiklerini ve yine anasınıfları ve uygulama anaokullarının da büyük bir çoğunluğunun yıl sonu gösterileri düzenlediklerini görmekteyiz.

Anasınıfları ve uygulama anaokullarının, yıl sonu gösterisi düzenleme nedeninin; öncelikle, okulöncesi eğitimin çocuğa katkılarını çevreye ve aileye tanıtmak, çocuğun sosyalleşmesini, kendine güven duygusunu desteklemek gibi unsurlar oluşturmaktadır. Bir kısmı ise ekonomik nedenlerden dolayı düzenlediklerini ve çocukların gösteri hazırlıkları boyunca ve gösteri sırasında çok fazla zorlandıklarını belirtmektedirler.

Özel yuvalar yıl sonu gösterilerinin temel amacının, okulöncesi eğitim etkinliklerini ve okulöncesi eğitimin yararlarını aileye ve çevreye tanıtmak, çocuğun güven duygusunu desteklemek ve sosyalleşmesini sağlamak olduğunu belirtmektedir.

Hemen hemen tüm kreş-yuvalarda, **kişisel bilgi dosyası** tutulmaktadır. Anasınıfında bu oran % 95.95, uygulama anaokullarında % 83.3'tür. Özel kreş-yuvaların hepsinde, kurumların % 60'ında kişisel bilgi dosyası tutulmaktadır.

Gözlem dosyaları ise anasınıflarında % 31.08, uygulamalı anaokullarında % 66.67, özel kreş-yuvalarda % 52.38 oranında kullanılmaktadır.

Gelişim testlerinin ise pek tanınmadığı ve uygulanmadığı görülmektedir. Yuvalarda gelişim testi uygulayacak özellikte elemanların bulunmaması neden olarak gösterilmiştir.

Velilerle iletişim; çoğunlukla periyodik yapılan veli toplantıları ve günlük karşılaşmalar şeklinde gerçekleşmektedir. Ayrıca özel yuvalarda beslenme programı, aylık eğitim programı ile çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili yazılar göndermek de kullanılan iletişim yöntemlerinden biridir. Velilerle iletişim, tüm okulöncesi eğitim kurumları tarafından yeterli bulunmaktadır.

Anasınıfı ve uygulama anaokullarında **diğer okulöncesi eğitim kurumlarıyla**, öğretmenlerin kişisel ilişkilerine dayalı olarak gerçekleştirilen **işbirliğinin** yaklaşık % 70 dolaylarında olduğu görülmektedir. Buna karşılık özel yuvalarda görülen işbirliği oldukça düşüktür. Bu işbirliği ise özel yuvalar arasında değil, özel yuvalar ile anasınıfları arasındadır. Özel yuvalar işbirliği kurulamasının tek nedeni olarak rekabeti göstermişlerdir.

Okulöncesi eğitim kurumları **çocuğun engelinin**, diğer çocukları etkilemeyecek ölçüde olduğu sürece kaynaştırma eğitimine olumlu bakmaktadır.

FİZİKİ KOŞULLAR

Özel kreş-yuvaların % 72.42'si, kamu kuruluşlarına bağlı yuvaların ise % 40'ı; müstakil binada, diğerleri ise apartman dairesinde hizmet vermektedirler.

Anasınıfı ve uygulama anaokullarının büyük bir çoğunluğu, çocuklar için yeterli alana sahiptir. Özel yuvaların ve kurumların ise bir kısmının yeterli alana sahip olmadıkları görülmüştür. Bu binaların hemen hemen hepsi **aydınlık ve güneş** almaktadır.

Buna karşın **bahçelerin** özellikle anasınıfı ve uygulama anaokullarında, müstakil olmadığı ve birkaç kum havuzu hariç **bahçe aletlerinin** de bulunmadığı bildirilmiştir.

Kamu kuruluşlarına bağlı ve özel kreş-yuvalarda (% 80-% 85.66) çoğunluğunun bahçesinin yeterli olduğu, ancak bahçe aletlerinin yeterli olmadığı görülmüştür.

Anasınıfı öğretmenleri sınıflarının % 43.24'de **temizlik hizmetlerinin** yeterli olmadığı bunun da hizmetli personelin olmayışından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Kamu kuruluşlarına bağlı yuvaların bir kısmında temizlik hizmetlerinin gereği gibi yerine getirilmediği, özel kreş-yuvaların % 19'unda da temizliğe gereken önemin verilmediği görülmüştür.

Çok az sayıda da olsa bazı özel kreş-yuvalarda **katalitik soba** kullanılması endişe vericidir.

Oyun odalarındaki dolapların çoğu, öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için düzenlenmiştir. Çocukların oyuncakları, kendi kendilerine alıp tekrar yerine koymaları mümkün değildir. Dolapların uygunluğuna en çok uygulamalı anaokullarında önem verildiği görülmektedir.

Özel kreş-yuvalarda ve kamuya bağlı olanlarda genellikle çocuklar için **yemek** alanının bulunduğu ve **uyku odalarının ise oyun odaları** ile birlikte kullanıldığı görülmüştür.

Özellikle anasınıflarında çocuklara uygun **lavabo ve tuvaletin** bulunmaması; anasınıflarından uzak mesafede oluşu, ortak kullanılması, hem temizlik ve sağlık kuralları açısından sakıncalı hem de eğitimi aksatan bir faktördür.

Yer döşemesi olarak çoğunlukla **halı** kullanılmakta, birkaç okulda da temizlik ve sağlık kurallarına uygunluğu nedeniyle parke tercih edilmektedir.

Anasınıfı ve uygulama anaokullarının **en büyük sorunu** ekonomik nedenlere bağlı olarak yaşanan araç-gereç yetersizliği olup, bu oran % 58 dolaylarındadır. Buna ilaveten bazı anasınıflarında branş öğretmenin olmaması, yardımcı elemanın olmaması, ilkokul müfettişleri tarafından teftiş edilmeleri, sınıfların kalabalık olması, anasınıfı çocuklarına uygun tuvalet ve lavabonun bulunmaması ve çocukların gereksinimlerini ilkokul öğrencilerinin kullandığı bölümlerde gidermesi, çocukların oynayabileceği bahçenin ve bahçe aletlerinin yokluğu, hizmetiçi eğitim olanaklarının yetersizliği başlıca sorunlar olarak belirtilmiştir.

Özel kreş-yuvalar ekonomik nedenlere bağlı araç-gereç yetersizliğini % 5 oranında dile getirirken, devamlı oyuncak aldıklarını ancak, piyasadaki oyuncakların istenen kalitede olmaması nedeniyle çocuklar tarafından çok kısa sürelerde tahrip edildiğini ileri sürmektedirler. Yine bir çoğu öğretmen olarak Kız Meslek Lisesi mezunlarını yeterli görmemekte ancak, yüksekokul mezunu kişilerin de öğretmen olarak müracaat etmemeleri nedeniyle çaresiz kaldıklarını söylemektedirler. Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nden de mesleki rehberlik ve hizmetiçi eğitim etkinliklerine öncülük yapmalarını beklemektedirler.

Kamu kuruluşlarına bağlı yuvaların en büyük sorunlarını ise ekonomik nedenler ve veli tutumu oluşturmaktadır. Çok kısıtlı bütçe ile faaliyet gösteren kamu yuvaları, iyi bir eğitim verebilmek için velilerden maddi ve manevi destek beklemektedirler. Velilerin bu konudaki ilgisizliği, okulöncesi eğitimcilerin performansını, dolayısıyla eğitimin niteliğini etkilemektedir (Oyuncak, tiyatroya götürme, gezi, ek branş eğitimi, test kitabı, öykü kitabı vb.).

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

1. Okulöncesi eğitimden yararlanan çocuk sayısı % 3'tür. Bu oran 21. yy. girmeye hazırlanan ülkemiz için son derece üzücüdür. Çocuğun gelecekteki yaşantısının temelini oluşturan ve yaşamın en önemli gelişim dönemlerinden biri olduğu kabul edilen okulöncesi eğitime toplumun tüm kurumları ile katkıda bulunması bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu anlamda kamu kurum ve kuruluşlarına, özel teşebbüslere ve hayırsever vatandaşlara büyük görevler düşmektedir.

2. İlimizde okulöncesi eğitimde görev yapan öğretmenlerin Kız Meslek Lisesi mezunu olduğu ve bunların çoğunluğunun da hizmetiçi eğitim görmedikleri saptanmıştır. Bu durumda okulöncesi eğitime öğretmen yetiştiren kız meslek lisesi branş öğretmenlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü bir okulöncesi eğitim kurumu ancak öğretmenin niteliği ile orantılı olarak değer taşır. Ne kadar mükemmel fiziksel koşullara sahip olursa olsun, ne kadar çağdaş programlar hazırlanırsa hazırlansın bu olanakları çocuklara sunacak olan öğretmendir.

Okulöncesi eğitim kurumları yöneticilerinin öğretmenlerinin önlisans ve lisans tamamlama olanaklarından yararlanmaları için onları teşvik etmeleri ve gerekli olanakları sağlamaları okulöncesi eğitim adına büyük yatırım olacaktır. Öğretmenin eğitimi hizmet öncesinde ne kadar nitelikli olursa olsun, hizmet içinde de sürmesi gerekir.

Anasınıfları ve uygulamalı anaokulları için önerimiz:

- Daha önceki seminerlerde de sık sık dile getirildiği gibi hizmetiçi eğitimin tüm anasınıflı öğretmenlerini ve yöneticilerini kapsayacak şekilde periyodik olarak gerçekleştirilmesi,

- Anasınıflı öğretmenlerini teftiş eden müfettişlerin gerekli denetim ve rehberliği amaca uygun olarak yapabilmeleri için mutlaka okulöncesi eğitim alanında eğitim görmüş ve deneyimli kişilerden seçilmesi,

Özel kreş-yuvalar için önerimiz:

- Özel kreş-yuvalarda görev yapan kurucu müdür, sorumlu müdür ve öğretmenlerin bağlı oldukları İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nce hizmetiçi eğitime alınmaları ilk akla gelen çözüm yollarından biridir. İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün üniversitelerle işbirliği yaparak bu hizmeti gerçekleştirilmesi aynı zamanda yuvalar arasında işbirliği ve dayanışmanın sağlanmasına, en iyinin yakalanmasına öncülük edecektir.

Kamu kuruluşlarına bağlı anaokullarına önerimiz ise:

- Çevredeki hizmetiçi eğitim olanaklarını yakından takip ederek, personelinin yüksek düzeyde katılımını sağlamaya çalışmaları olacaktır. Diğer okulöncesi eğitim kurumları ile gerçekleştirecekleri işbirliği de bir anlamda hizmetiçi eğitim niteliği taşıyacaktır.

- Kamu kuruluşlarının da kendilerine bağlı kreş-yuvaların gereksinimlerine karşı duyarlı ve onları destekleyici rol oynamaları bunun yanısıra da gerekli denetimi elden bırakmamaları gerekmektedir. İletişimi devamlı kılarak bu kurumlara devam eden çocukların bakım ve eğitimlerini kaderine terketmemelidir.

3. Okulöncesi eğitim kurumlarında, yeterli oyuncak ve oyun köşelerinin bulunmadığı saptanmıştır. Anaokullarının birinci işlevinin çocuğun oyun gereksinimini karşılamak olduğu bilinmektedir. Ancak yuvaların çoğunda köşe sisteminin bulunmaması ve oyuncağın yetersiz oluşu çocukların bu gereksinimlerinin yeterli karşılandığı konusunda şüphe uyandırmaktadır.

Bu nedenle sorumlu kişiler, oyun materyallerinin temin edilmesi konusunda duyarlı olmalı ve öğretmenler de yaratıcılıklarını kullanarak bu alandaki eksikliği gidermeye çalışmalıdırlar. Köşe sisteminin bulunmayışının bir nedeni olarak da çocuklara uygun oyuncak dolaplarının bulunmayışı ve mevcut dolapların da sayıca yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

4. Anasınıflarında, uygulama anaokullarında ve kurum yuvalarında çocuğun eğitim sorumluluğunun sadece öğretmende olduğunu, özel öğretmenlerden ya-

rarlanılmadığını görmekteyiz. Bunlardan farklı olarak özel yuvalarda branşlaşmaya yoğun bir ilgi olduğu saptanmıştır (müzik, enstrüman, halk oyunları ve İngilizce). Sorumlu kişilerin bu alanda görev yapacak kişileri özenle seçmeleri, çalışmalarını yakından izlemeleri ve onların mesleki bilgileri ile kendi pedagojik yaklaşımlarını birleştirerek hayata geçirmeleri son derece önemlidir. Aksi halde, okulöncesi eğitimin niteliği olumsuz yönde etkilenecektir.

Anaokulu müdürlerine ve öğretmenlerine okulöncesi eğitim döneminin oyun çağı olduğu, çocukların özellikle oyun oynama, arkadaşlık kurma, hareket etme gereksinimlerinin mutlu bir ortamda karşılanarak, gereksiz ayrıntılardan uzak, çağdaş programlar ve eğitim olanakları sunmalarını öneriyoruz.

5. Bazı okulöncesi eğitim kurumlarında ilkokula hazırlık çalışmaları adı altında defterlere fişler ve harflar yazdırarak okuma-yazma öğrettikleri saptanmıştır. Okulöncesi eğitimin amacı; çocuğa okuma-yazma öğretmek değil, okuma-yazmayı öğrenebilmesi için gerekli becerileri kazanmasını sağlamak, dil gelişimini olduğu kadar bedensel gelişimini, zihinsel gelişimini olduğu kadar sosyal gelişimini de destekleyici etkinliklere yer vererek çocuğun çok yönlü gelişmesini sağlamaktır. İnsan yaşamının çok kısa ve bir daha yaşanmayacak bir dönemi olan okulöncesi eğitim amacından saptırılmamalı ve çocuğun gereksinimlerini karşılamaya yönelik çalışmaları kapsamalıdır.

6. Bir bakım ve eğitim yuvası olan okulöncesi eğitim kurumlarının Sosyal Hizmetler Yönetmeliği'nde KREŞ VE GÜNDÜZ BAKIMEVİ olarak yer alması araştırma boyunca karşılaştığımız her eğitimcinin ortak üzüntüsünü oluşturmaktaydı. 0-3 yaş grubu çocuklarına hizmet vermeyen ve hizmet vermeyi de talep etmeyen okulöncesi eğitim kurumlarının da Kreş ve Gündüz Bakımevi olarak isimlendiği bilinmektedir. Bu durumda Sosyal Hizmetler mevzuatının günümüz koşullarına uygun şekilde yeniden düzenlenmesi kaçınılmaz görünmektedir.

7. 0-6 yaş döneminin özellikleri ve gereksinimleri düşünülürse toplumdaki tüm bireylerin bu konuda bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmelerinin gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Anne-baba olmadan önce bu eğitimin lise ve dengi okulların ve üniversitelerin eğitim programlarında yer alması için çalışmalar yapılmalıdır.

Teşekkür.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde gerekli izni veren ve yardımlarını esirgemeyen başta Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü olmak üzere tüm okulöncesi eğitimcilerine teşekkür ederiz.

SORU ve CEVAP

SORU : Okulöncesi eğitim kurumlarında, yıl sonu gösterilerinin hazırlanması (belirli kalıplar içerisinde) ve gösterimi sırasında çocukların çok zorlandığı ve sıkıldığı kanısındayım. Bu konuda sizin görüşleriniz nelerdir?

Pembegül SOLEL

YANIT : Onyıllık yuva deneyimim boyunca çocukların büyük bir kısmının bu tip etkinliklere katılmaktan çok büyük haz aldıklarını gözledim. Çocukların hareket becerilerini deneme, bir işi başarma ve çevreden ilgi, takdir görme kişilik gelişimine olumlu etkiler yapan duygulardır.

Ancak burada çocuğa kazandırılmak istenen becerilerin onların ilgi ve gelişim düzeylerine uygun olması ve bu becerileri çocuğa kazandıracak olan öğretmenin yaklaşımı, uyguladığı eğitim yöntemleri çok önemlidir. Öğretmen çocuğun gelişim düzeyinin üstünde becerileri öğretmeye çalışırsa, bu arada baskı ve cezaya da yer verirse çocuklar çok sıkılır ve zorlanırlar. Özetlemek gerekirse yıl sonu gösterilerinin çocuğa yarar mı zarar mı getireceği sorusunun yanıtı PROGRAM ve ÖĞRETMEN faktöründe yer almaktadır.

KAYNAKLAR

- KILIÇCI, Yadigar, Okulda Ruh Sağlığı, Ankara, Şafak Ofset-Tipa Mat., 1988, s. 36-37.
- OKTAY, Ayla, Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Sorunları ve Öneriler, YA-PA Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması Semineri II-III, İstanbul, 1985.
- RAZON, Norma, Anaokulunda Neden Okuma-Yazma Öğretilmeli? YA-PA IV. Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul, 1986.